

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/355204471>

Judita Marka Marulića: transkripcija i prilagodba na suvremeni hrvatski jezik

Book · October 2021

CITATIONS

0

READS

124

6 authors, including:

Vuk-Tadija Barbarić

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

25 PUBLICATIONS 3 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Marijana Horvat

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

31 PUBLICATIONS 20 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Željko Jozić

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

8 PUBLICATIONS 4 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Kristian Lewis

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje

27 PUBLICATIONS 24 CITATIONS

[SEE PROFILE](#)

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

Слов'янське термінознавство кінця XX – початку XXI століть = Slavic Terminology of the End of the 20th and the Beginning of the 21st Centuries (2014 - 2018) [View project](#)

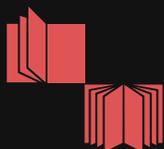

Вісник Термінологічної комісії при МКС = Visnik Terminologičnoї komisii pri MKS = Bulletin of the Terminology Commission under ICSS [View project](#)

Holofernova vojska preplavljuje polja poput skakavaca, opaki konji željni borbe više nego plijena divlje grizu zrak oko sebe. Pada grad za gradom, pretvara se u prah selo za selom, gori polje za poljem. Sve dok ne dođe red na grad Betuliju, u kojoj Judita smišlja lukav plan. Skida svoju svakodnevnu isposničku i udovičku odjeću te odijeva odjeću sa svim uresima. Bliješte zlatni cvjetići na svilenoj haljini, sjaje se pletenice sa zlatnim žicama, uvojci zvone trepetljikama, blještavo se crveni rubin na prstima... jer Judita zna za slabosti protivničke vojske. Po danu opaki i disciplinirani vojnici i Holofernovi sluge preko noći su prisebni kao mrtvi magarci, a osobito sam Holoferno, debeo kao neošišani ovan, koji se znoji i kad je hladno. U Betuliji očajni stanovnici već piju krv životinja...

Iznova otkrijte zašto je baš Marko Marulić otac hrvatske književnosti!

**GODINA
ČITANJA
2021**

Tiskanje ove knjige financijski je pomoglo Ministarstvo kulture i medija RH u povodu Godine čitanja te Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH. Fotografija na naslovnici: Eglon Hendrick van der Neer, *Judita*, 1687. /Profimedia

CIJENA 100 kn

Marko
Marulić

Judita

Nakladnik	Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje Zagreb, Ulica Republike Austrije 16
Za nakladnika	Željko Jozić
Knjiga	Vuk-Tadija Barbarić Marijana Horvat Željko Jozić Kristian Lewis Sanja Perić Gavrančić Kristina Štrkalj Despot <i>JUDITA MARKA MARULIĆA: TRANSKRIPCIJA I PRILAGODBA NA SUVREMENI HRVATSKI JEZIK</i>
Glavni urednik	Željko Jozić
Autori prilagodbe	Vuk-Tadija Barbarić Marijana Horvat Željko Jozić Sanja Perić Gavrančić Kristina Štrkalj Despot
Autori transkripcije	Vuk-Tadija Barbarić Marijana Horvat
Autor predgovora i redaktor prilagodbe	Kristian Lewis
Recenzenti	Martina Kramarić Ivana Lovrić Jović Andrea Radošević
Oblikovanje naslovnice	Matija Slišurić Vesna Veselić
Tehničko uređenje i računalni slog	Matija Slišurić

© Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2021.

Nijedan se dio ove knjige ne smije umnožavati ni na bilo koji način reproducirati bez dopuštenja autora i nakladnika.

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001113188.

ISBN 978-953-8390-06-7

Tiskanje ove knjige financijski je pomoglo
Ministarstvo kulture i medija RH u povodu Godine čitanja te
Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH.

Vuk-Tadija Barbarić, Marijana Horvat, Željko Jozić,
Kristian Lewis, Sanja Perić Gavrančić, Kristina Štrkalj Despot

***Judita* Marka Marulića:
transkripcija i prilagodba na
suvremeni hrvatski jezik**

*Mnjaše da ni robom, ni moćju od ljudi,
ni plemenitim rodom na svit mu para ni,
da pozna po sebi jer slava človika,
najveća ka se di, ne tarpi dovika.*

*Da, kakono rika barzo mimohodi,
tako svaka dika s vrimenom odhodi.
I ki se uzvodi u višu oholast,
teže mu se zgodi kad pade u propast.*

Marko Marulić, *Judita*

Sadržaj

Predgovor	9
Uvodni dio	15
Prvo pjevanje	25
Drugo pjevanje	49
Treće pjevanje	75
Četvrto pjevanje	105
Peto pjevanje	133
Šesto pjevanje	163
Kolofon	201
Životopis Marka Marulića	202
Konzultirana literatura	205

Prilagodba teksta Marulićeve *Judite* na suvremeni hrvatski jezik
u povodu 500. obljetnice objavljivanja

Predgovor

Prije petsto godina, 13. kolovoza 1521., otisnuti su prvi primjerci libra Marka Marulića Splitsanina, u kom se uzdarži *ištorija svete udovice Judit u versih harvacki složena*. Danas taj *libar*, prvo umjetničko književno djelo na hrvatskome jeziku, jednostavno nazivamo Marulićevom *Juditom*. Vlada Republike Hrvatske 2021. godinu proglasila je *Godinom čitanja*, a Hrvatski sabor i *Godinom Marka Marulića*. S obzirom na tijek vremena i na važnost *Judite*, u povodu velike obljetnice na poticaj ravnatelja Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje Željka Jožića okupljena je potkraj travnja 2021. znanstvena radna skupina sa zadatkom izrade teksta *Judite* prilagođenoga suvremenomu hrvatskom jeziku. Odlučeno je i da se uz tekst prilagodbe donese transkripcija izvornoga djela, tj. prvoga tiskanog izdanja. Članovi su stručne radne skupine Vuk-Tadija Barbarić, Marijana Horvat, Željko Jožić, Kristian Lewis, Sanja Perić Gavrančić i Kristina Štrkalj Despot. Prilagodbu su izradili Vuk-Tadija Barbarić (uvodni dio, 1. pjevanje i kolofon), Sanja Perić Gavrančić (2. pjevanje i drugi dio 6. pjevanja), Kristina Štrkalj Despot (3. pjevanje i prvi dio 6. pjevanja), Marijana Horvat (4. pjevanje) i Željko Jožić (5. pjevanje). Kad je tako uspostavljena prva inačica prilagodbe, na njoj su nadalje zajednički radili svi autori. *Juditu* su transkribirali Vuk-Tadija Barbarić i Marijana Horvat. Prilagodbu je završno pročitao, standardnojezično ujednačio, redigirao i korigirao Kristian Lewis, koji je napisao i predgovor i životopis Marka Marulića.

S obzirom na to da je *Judita* i do ove prilagodbe izazivala veliko zanimanje filologa, jezikoslovaca, književnih teoretičara i književnika, dosadašnje su nam znanstvene spoznaje i književnoumjetnički doprinosi dali čvrst temelj za rad.

Odlučili smo se za prilagodbu u prozi koja što vjernije prenosi značenje izvornih Marulićevih stihova, a ne za prepjev, stoga što naša ideja nije da se ova prilagodba čita umjesto Marulićeva teksta, nego da bude pomoć pri čitanju i razumijevanju izvornoga teksta. Marulićevim riječima rečeno:

... *al kami, ki steći u zlato, zlatu da,*
izvarsno svitleći, da zlato većma sja.

Motivacija

Već smo napomenuli da je cjelokupan rad na prilagodbi *Judite* bio potaknut 500. obljetnicom njezina tiskanja i željom da se prvo književnoumjetničko djelo na hrvatskome jeziku približi današnjim naraštajima čitatelja, da im se olakša književna komunikacija s njim. Nakana nam je bila učiniti tekst *Judite* jezično bliskim prosječnomu govorniku hrvatskoga jezika, odnosno prilagoditi ga suvremenomu hrvatskom jeziku tako da bude razumljiv srednjoškolecu ili studentu koji se upoznaje sa sadržajem *Judite* kao lektirnim naslovom ili pak bilo kojoj osobi koju zanima o čemu je u *Juditi* zapravo riječ. Ovom prilagodbom na neki način otklanjamo prigovore kako je *Judita* u 21. stoljeću nerazumljiva, teško prohodna bez pomoći rječnika i tumača. Usto, nadamo se da ovom prilagodbom odgovaramo i na primjedbe da joj nije mjesto u lektiri. Upravo suprotno tomu, voljeli bismo da i prilagođeni tekst *Judite* pridonese njezinu uvrštenju na lektirni popis. Željeli smo Marulićevu umjetninu učiniti bliskom čitatelju, pa vjerujemo da više neće vrijediti izgovori kako se prvijenac hrvatske književnosti ne može čitati s lakoćom. Budući da je Marulić svoje remek-djelo napisao hrvatskim stihovima, a ne, kao većinu svojih djela, latinskima, nadamo se da će se ovim pothvatom *Judita* metaforički i doslovno vratiti širokoj publici kakvoj je prvotno upućena prije 500 godina te da će se tako omogućiti njezin bolji prijam u današnjemu društvu. I sam Marulić objasnio je što ga je potaknulo da *Juditu* napiše na hrvatskome jeziku: *Dok sam čitao tu pripovijest, palo mi je na pamet da je prevedem na naš jezik, tako da je mogu razumjeti i oni koji ne znaju čitati knjige na talijanskome i latinskome jeziku*. Petsto godina nakon toga mi smo njegovu *Juditu* prilagodili suvremenomu jeziku tako da je mogu razumjeti i oni koji ne znaju čitati knjige na hrvatskome jeziku 16. stoljeća.

Značajke i struktura prilagodbe

U traduktološkoj teoriji naziv *unutarjezični prijevod* odnosi se na prijevod pri kojemu se jezične jedinice polaznoga jezika pretvaraju u jezične jedinice istoga tog jezika upotrebom novijih i razumljivijih riječi, parafraziranjem, objašnjavanjem i slično. Takvi se prevodi upotrebljavaju kad govornici polaznoga jezika zbog bilo kojega razloga ne razumiju riječi ili izraze istoga tog jezika te im je potrebna pomoć pri razumijevanju. Toj se vrsti prijevoda pribjegava i kad se »prevodi« s jezika starijih razdoblja kojega jezika na suvremeni jezik ili pak s narječja na standardni jezik i obratno. U našem slučaju, međutim, odlučili smo koristiti se nazivom *prilagodba* zbog toga što je neutralniji, odnosno nema prizvuk da se Marulićev

hrvatski tekst »opet prevodi« na hrvatski, nego se prilagođava hrvatskomu jeziku koji je današnjemu čitatelju bliži, razumljiviji, jednostavniji za višerazinsko primanje poruke Marulićeva djela. Prilagodba u prvome redu podrazumijeva da se djelo jezično posuvremenjuje i tumači. Iako smo pri njezinoj izradi tekstu *Judite* pristupali s osobitim poštovanjem zbog njegove iznimne umjetničke vrijednosti i važnosti koju ima u hrvatskoj jezičnoj, književnoj i kulturnoj povijesti, prvotni je cilj prilagodbe bio postići razumijevanje izvornoga teksta. Drugim riječima, sama prilagodba ne teži tomu da bude umjetnički tekst, ona je sredstvo kojemu je svrha pomoći uspostaviti komunikaciju između suvremenoga čitatelja i Marulićeva remek-djela, što je nakon petsto godina razvoja hrvatskoga jezika ipak potrebno.

Struktura prilagodbe (koja se u ovoj knjizi nalazi s desne strane) pratila je strukturu izvornoga teksta (tj. transkripcije, koja se nalazi s lijeve strane) na razini četverostiha (katrena) u kojima se uobičajilo objavljivati Marulićevo djelo. Transkripcija proznoga uvodnog dijela proizvoljno je podijeljena u odlomke kako bi se njezin tekst lako mogao uspoređivati s tekstem prilagodbe. S obzirom na to da je Marulićev tekst raspoređen u stihove, isto je učinjeno i u prilagodbi. Međutim, riječ je o proznome tekstu pisanome neutralnim leksikom, koji je stoga, razumljivo, i manje poetičan. Prozni tekst ne slijedi uvijek poredak stihova, ali je sadržaj svakoga stiha potpuno prenesen.

Radi razumljivosti izvorni Marulićev stih nerijetko je morao biti prilagođen s mnogo više riječi, pri čemu su se nekad dodavale i »pomoćne« riječi kojih nema u izvorniku. Najrašireniji primjer toga jest dodavanje veznih sredstava koja su nužna za oblikovanje neutralnoga proznog teksta (*a, i, te, pa, i to* i sl.) ili mijenjanje jednine za množinu i obratno. Međutim, u teškim slučajevima moralo se posezati i za potpunim parafraziranjem Marulićevih stihova da bi tekst prilagodbe bio razumljiv i posve jasan današnjemu čitatelju, što uključuje npr. promjenu vrste riječi u odnosu na izvornik ili potpunu zamjenu metafora za koje je procijenjeno da su danas neprozirne. Za sve što je po mišljenju priređivača stajalo na putu jasnoći i razumljivosti dogovorno su se pronalazila rješenja. Da je takav način rada nužan, postalo je osobito jasno nakon što je nastala prva inačica prilagodbe, koja je bila jače, doslovnije povezana s izvornikom te nije posve zadovoljila postavljeni cilj. Većim obraćanjem pozornosti na primarni cilj ove prilagodbe postupno su otklanjane sve zapreke razumljivosti.

Marulićevi komentari na marginama ili komentari koji su se nalazili isprepleteni s glavnim tekstom ovdje su izjednačeni te se nalaze unutar glavnoga teksta, ali istaknuti kosim oblikovanjem i manjom veličinom slova. Na onim mjestima u prilagodbi na kojima se može učiniti da su Marulićevi komentari suvišni, treba imati na umu da je osnovna ideja bila da transkripcija i prilagodba djeluju kao cjelina (tj. u takvim slučajevima treba obratiti pozornost na transkripciju da bi se shvatilo čemu služi Marulićev komentar).

Budući da je izvorna Marulićeva interpunkcija različita od suvremene i odgovara pravopisnim uzusima 16. stoljeća, ona nije očuvana. Zarezi, točke i drugi pravopisni znakovi, što vrijedi i za transkripciju i za prilagodbu, pišu se prema pravopisnim pravilima hrvatskoga standardnog jezika. Odustalo se od uobičajene prakse po kojoj svaki stih počinje velikim slovom jer to u rijetkim slučajevima ipak može stvoriti pravopisne probleme te utjecati na pravilno razumijevanje teksta.

Kako bi tekst zvučao suvremenije i razumljivije, aorist i imperfekt, a nerijetko i prezent, uglavnom smo zamjenjivali perfektom, a glagolske priloge često parafrazirali kao zavisne ili nezavisne surečenice. Osobitu smo pozornost posvetili prilagodbi metafora, frazema i kolokacija. U načelu smo takve jezične jedinice koje današnjemu čitatelju nisu prozirne prilagodili tako da smo ih zamijenili odgovarajućim suvremenim izrazima. Primjerice, potvrđen je metaforični izraz *zemaljski/zemlje okol*, prema latinskome *orbis terrarum*, dakle, doslovce *krug zemalja* ili *zemaljski krug*. Njegovo značenje jest ‘svijet’, pa smo taj izraz, vođeni načelom pojednostavljanja, u prilagodbi tako i zapisivali – *svijet*. Nadalje, frazem *obratiti pleće*, što je doslovan sintaktički kalk latinskoga frazema *terga vertere* (‘okrenuti leđa’, odnosno ‘pobjeći’), zamijenili smo odgovarajućim suvremenim hrvatskim frazedom *dati se u bijeg*. Na mjestima na kojima nije bilo moguće naći prikladnu zamjenu, upotrijebili smo parafrazu ili objašnjenje. Sačuvane su one izvorne metafore i frazemi koji su potpuno razumljivi i današnjemu čitatelju. Tako smo, na primjer, frazem *postaviti pod nogu* (latinski *sub pede ponere* u značenju ‘ne cijiniti’) prenijeli sličnim suvremenim hrvatskim frazedom *baciti pod noge*.

Transkripcija vjerno prenosi tekst prvoga izdanja *Judite*, tj. tekstološki mu je vjerna, ali u želji da se ipak unese neko osvježanje u tekst koji je dosad objavljivan nebrojeno puta, za neke jezične elemente ugledali smo se u peto izdanje iz 1627. godine. To je izdanje u kojemu je slovopis *Judite* prvi put znatnije promijenjen, pa stoga ono

jednoznačnije upućuje na to kako su se neke riječi mogle čitati i u prvome izdanju (primjer je riječ iz gore spomenutoga dijela naslova – *ištorija* umjesto *istorija*). No, napominjemo da je transkripcija ponajprije tu zbog prilagodbe, pa ne treba od nje očekivati znatne tekstološke iskorake i podrobna obrazloženja priređivačkih postupaka. Za čitanje naše transkripcije treba znati samo to da sljedovi *lj* i *nj* označavaju mjesta koja ne treba čitati *lj* i *nj* (jedan glas), nego *l + j* i *n + j* (dva glasa). Za tumačenje transkripcije nudimo prilagodbu, a za sve više od toga zainteresirani će čitatelj morati posegnuti za povijesnim rječnicima i ostalim priručnicima.

autori

**Libar Marka Marula Splićanina
u kom se uzdarži ištoria svete udovice Judit
u versih harvacki složena
kako ona ubi vojvodu Oloferna
po sridu vojske njegove
i oslobodi puk izraelski
od velike pogibili**

Prodaju se u Bnech, u Markariji u stačun ki darži libar za sinjao.

[Posveta]

Počtovanomu u Isukarstu popu i parmanciru splickomu gospodinu dom Dujmu Balistriliću kumu svomu Marko Marulić umiljeno priporučen'je z dvornim poklonom milo poskita.

Sih dan svetih korizmenih, počtovani u Isukarstu gospodine i kume moj dragi dom Dujme, privraćajući ja pisma Staroga testamenta namirih se na hištoriaju one počtene i svete udovice Judite i preohologa Oloferna, koga ona ubivši, oslobodi svu zemlju izraelsku jur od nadvele pogibili.

Tuj hištoriaju čtući, ulize mi u pamet da ju stumačim našim jazikom, neka ju budu razumiti i oni ki nisu naučni knjige latinske aliti dijačke.

Da od te stvari hoteći Tvomu otačastvu, obojega jazika dobro umiću, dar prikazati, odlučih naslidovati hitrost ditce one ki o mladom litu starijih svojih darijući, naranče nadiju mirisnimi zel'ji, mažuranom, rusmarinom, rutom, umitelno naprave dar svoj, da zločudo loveći povekše uzdarje.

**Knjiga Marka Marulića Splitsanina
u kojoj se nalazi pripovijest o svetoj udovici Juditi,
složena u hrvatske stihove,
o tome kako je ona ubila vojvodu Holoferna
usred njegove vojske
i spasila izraelski narod
od velike pogibelji**

Prodaje se u Veneciji, i to u Mercerijama u dućanu koji ima knjigu kao znak.

[Posveta]

Marko Marulić uz ljubazan naklon odsrca i ponizno stavlja se na raspolaganje poštovanomu u Isusu Kristu svećeniku i splitskomu primiceriju gospodinu don Dujmu Balistriliću, svojem kumu.

Ovih svetih korizmenih dana, poštovani u Isusu Kristu gospodine i moj dragi kume don Dujme, okrećući stranice Staroga zavjeta naišao sam na pripovijest o onoj poštenoj i svetoj udovici Juditi i preoholom Holofernu: Judita je ubila Holoferna i tako spasila izraelsku zemlju od pogibelji koja se nadvila nad njom.

Dok sam čitao tu pripovijest, palo mi je na pamet da je prevedem na naš jezik, tako da je mogu razumjeti i oni koji ne znaju čitati knjige na talijanskome i latinskome jeziku.

Budući da sam želio to djelo darovati Tebi, oče, koji dobro vladaš i jednim i drugim jezikom, odlučio sam se povesti za primjerom lukave djece koja za Novu godinu daruju svojim roditeljima, djedovima i bakama naranče vješto obogaćene mirisnim biljkama (mažuranom, ružmarinom i rutvicom), i to zločesto računajući na to da će dobiti zauzvrat još bogatije darove.

Ja put zloćudi njih ne perim, da samo onogaj hitra kićen'ja. Jer inoga uzdarja od Vas ne iščem nego ko sam vele od pri našao: ljubav pravu i svaršenu u Isukarstu, ku mi stanovito nosite veće ner sam dostojan, da koliko se pristoji pitomščini Vašoj ka svakomu prikloniti i prijaznivi.

Tu poni hitrost, kako dim, naslidujući, usilovah se rečenu hištoriju tako napraviti kako bude nikimi izvanjskimi urehami i uglajen'jem i ulizan'jem i razlicih masti čirsan'jem obnajena, a to da ne rečete da Vam poklanjam onu je žita rukovet koju u Vaših knjigah polju nahodite.

Zaisto je onaje rukovet da mnogim cvitjem obkićena. Kada ju dobro razgledate, reći ćete: »Prominila je lice kakono voća stabla premaliti kada najveće veselo cvasti budu.«

Evo bo hištoriju tuj svedoh u versih po običaju naših začinjavac, i jošće po zakonu onih starih poet kim ni zadovoljno počitati kako je dilo prošlo, da mnoge načine obkladaju, neka je vičnije onim ki budu čtiti, naslidujući umitelnu sredbu raskošna kuhača ki na gosposkoj tarpezi ne klade listo varene ali pečene jistvine, da k tomu pridaje saprana i paprana i inih tacih stvari da slaje bude onim ki su prišli blagovati.

Ništar manje, da prem dar moj ni tolika dostojanstva, uzdan sam u Vašu dobrotu da ćete ga ljubeznivo prijati cića priproste pitomščine i sartčene prijazni ka je od davna meju nami.

Eto, k Vam gre Judita gospoja ma visoko počtovana! More biti ne s manjom urehom nego kada se ukaza Olofernu, ne da Vas kako i njega tim prihini, da prija pokripi u uzdaržan'ju svete čistoće, prid oči Vaše ponesši i postavivši sve lipote, krasosti, kriposti, dike i slave svoje, kimi se je urešila vele plemenitije i gizdavije nego keno se reše svilom, zlatom i biserom, a znajući da će moći tako počteno pribivati pod strihom Vašom kako je nigda pribivala u Betuliji pod svojom.

Mene ne zanima njihov zločest cilj, nego se ugledam isključivo na njihovu vještinu ukrašavanja. Ne očekujem od Vas zauzvrat ništa što nisam dobio već prije: pravu i po Isusu Kristu savršenu ljubav, koje mi pružate sigurno mnogo više nego što sam dostojan, a to je upravo onoliko koliko se pristoji Vašoj plemenitosti koja je svakomu sklona i prema svakomu ljubazna.

Dakle, ugledajući se na tu vještinu ukrašavanja, nastojao sam navedenu pripovijest učiniti takvom da bude izvana nakićena ukrasima te uglađena, nalickana i obojena različitim bojama, a sve to da ne biste rekli da Vam poklanjam nešto što ionako možete naći među svojim mnogobrojnim knjigama.

Zaista je moja Judita okićena mnogim ukrasima. Kad je dobro pregledate, reći ćete da je promijenila lice baš kao voćke koje veselo cvatu u proljeće.

Evo, prenio sam tu pripovijest u stihove po običaju naših pjesnika začinjavaca, ali i po pravilima onih starih pjesnika kojima nije bilo dovoljno samo prepričati što se dogodilo, nego su se na mnoge načine domišljali kako ugoditi čitateljima. Bilo je to kao da su se ugledali na vješt pripravak kuhara na raskošnim gozbama, koji na gospodski stol ne iznosi samo kuhana i pečena jela, nego im dodaje šafran, papar i druge takve začine kako bi jelo bilo slasnije onima koji su došli jesti.

Međutim, iako moj dar nije toliko dostojanstven, uzdajem se u Vašu dobrotu da ćete ga ljubazno primiti zbog iskrene bliskosti i srdačnoga prijateljstva što odavno vladaju među nama.

Eto, moja visokopoštovana gospođa Judita ide k Vama! Vjerojatno nije bila manje ukrašena kad se pokazala Holofernu, ali nije to zato da bi Vas obmanula kao što je njega obmanula, nego zato da bi Vas podržala u održavanju svete čistoće stavljanjem svoje ljepote, krasote, kreposti, časti i slave pred Vaše oči. Tim se vrlinama ukrasila puno plemenitije i ljepše nego one koje se ukrašavaju svilom, zlatom i biserima, pritom imajući na umu da će tako moći pošteno prebivati pod Vašim krovom kao što je nekad prebivala u Betuliji pod svojim.

Kada se budete š njom pitomo razgovarati, daržu da ju ćete pohvaliti ne manje ner veli pop Elijakim, ki od Jerozolime dojde sa svimi leviti u Betuliju vidit ju čuvši sarca sminost, dila hrabrost i čudnovatu svetinju života nje. Stoga joj da hvale izvarsne, časti dostojne, uzvišenje visoko i poljubljen'je čisto, duhovno, pobožno, nijednom trohom nedostojna poželin'ja ockvarnjeno, kako se svetim pristoji i slugam Božjim podoba.

I Vi, poni, dvorno ju primite, dobrovoljno nastanite. I ku vazda hvalite dilom, tu pohvalite i ustmi jer je naučna hvaljena biti, navlastito od svetoga reda Vašega popovskoga. Nju primite, a meni zapovite. Zapovidem Vašim služba ma vazda je pripravna da izvarši ča budete veliti, koliko joj bude uzmožno.

Mir i milost gospodina našega Isukarsta budi vazda s Vami. Amen! Od rojen'ja Isukarstova u puti godišće parvo nakon tisuća i petsat, na dvadeset i dva dni miseca aprila, u Splitu gradu.

Ištorija sva na kratko ka se uzdarži u ovih knjigah

Nabukodonozor, kralj od Babilonije i od Asirije, daržeći tad grad Ninive, pobi Arfažata, kralja od Medi, kon rike Eufрата. Posla k mejašnikom svojim da se podlože njemu, podložit se ne htiše. Odpravi s vojskom svoga vojvodu Oloferna, ki kuda projde, sve obuja. Pride napokon u zemlju izraelsku. Bi velik strah po svoj zemlji.

U Jerozolim činiše mnoga ponižen'ja i posvetilišća Bogu se priporučujući. On podstupi Betuliju: odvrati vodu ka u grad teciše, zdence pridgradske čini čuvati.

Akiora, vojvodu svoga od Amoniti, jer reče da neće moći Židove svojevati ako ne budu zgrišili Bogu svomu, vezana čini popeljati i pridati Betulijanom obitući se zajedno š njimi ga zgubiti.

Nesta vode u gradu, htihu se pridati. Ozija, knez od grada, moli jih da bi još čekali pet dan pomoći Božje. Judita, udovica sveta i plemenita, kara jih da bihu Bogu roke postavili.

Kad budete s njom ugodno razgovarali, smatram da je nećete pohvaliti manje nego što ju je pohvalio veliki svećenik Joakim, koji je sa svim levitima došao iz Jeruzalema u Betuliju da bi je vidio kad je čuo za hrabrost njezina srca i djela te za zadivljujuću svetost njezina života. Zato joj je dao posebne hvale, dostojne časti, veoma ju je uzvisio i dao joj čistu ljubav, koja je duhovna i pobožna te nije ni najmanje ukaljana nedostojnom pohotom, upravo kako se pristoji svetima i slugama Božjim.

Vi je, dakle, ljubazno primite te joj drage volje pružite dom. Uvijek je hvalite svojim djelom, sada je pohvalite riječima jer je naviknuta na hvalu, a osobito na to da je hvali Vaš svećenički sveti red. Nju primite, a meni zapovjedite. Po svojoj sam dužnosti u svako vrijeme spreman da po Vašim zapovijedima izvršim što god budete tražili koliko god to bude moguće.

Neka mir i milost našega gospodina Isusa Krista uvijek budu s Vama. Amen! Od utjelovljenja Isusa Krista godina 1521., na 22. dan mjeseca travnja, u gradu Splitu.

Kratak sadržaj ove pripovijesti

Nabukodonozor, babilonski i asirski kralj, koji je u to vrijeme držao grad Ninivu, porazio je Arfaksada, kralja Medije, kod rijeke Eufrata. Zatražio je od susjednih zemalja da mu se pokore, ali su one to odbile. Poslao je vojsku predvođenu svojim vojskovođom Holofernom, koji je osvojio sve krajeve kojima je prošao. Na kraju je došao u izraelsku zemlju, u kojoj je vladao velik strah od njega.

U Jeruzalemu su činili mnoge vjerske obrede i žrtve nadajući se da će im pomoći Bog. Holoferno je počeo opsjedati Betuliju: preusmjerio je vodu koja je tekla u grad te postavio straže oko prigradskih izvora vode.

Budući da je Ahior, Holofernov vojni zapovjednik iz plemena Amonaca, rekao da neće moći svladati Židove ako ne budu zgriješili protiv svojega Boga, predao ga je vezana stanovnicima Betulije i obećao da će ga pogubiti zajedno s njima.

U Betuliji je nestalo vode, pa su se njezini stanovnici htjeli predati. Gradski knez Ozija zamolio ih je da čekaju Božju pomoć još pet dana. Sveta i plemenita udovica Judita prekoral ih je zato što su Bogu odredili taj rok.

Sama onuj noć moli se Bogu, ureši se, pojde s rabom svojom Abrom ka Olofernu i nakon četvartoga dne, kad on pijan zaspā, odkla mu glavu nožem njegovim. Stavi ju na grad: vojske se pristrašiše, grajane ih tiraše, biše, odriše, bogati se vratīše.

To videći Akior, prija viru njih i pribiva š njimi u Betuliju. Od Jerozolime dojde veli pop Elijakim sa svimi popi Juditu viditi. Boga slaviše, nju hvališe.

Ona svojimi pojde u Jerozolim, pokloniše se u tempal, dare prikazaše. I tuj se tri misece veselivši, domom se varnuše. Judita posli parvoga muža Manasesa drugoga ne poja. Živi sto i pet lit, leže u grob muža svoga. Sedam dan ju puk sitova.

Za nje života ne oćutiše nevolje rati nīke. I dan dobitja nje svako godišće bi baržen i ćtovan od svega puka izraelskoga dokla tarpiše u stan'ju svomu. Na svem vazda Bogu hvala. Amen!

Ća se u kom libru uzdarži

Parvo libro

Nabukodonozor dobivši Arfažata, posla Oloferna s vojskom primati daržave hoteći da gospoduje svim svitom.

Drugo libro

Kuda Olofernes projde s vojskom, kih poda se podbi, pride u Gabu, bi strah u Jerozolim. Pozlobiše Akiora veziri jer istinu govori od naroda jerosolimskoga.

Treto libro

Oloferne Akiora vezana zagna u Betuliju hoteći ga zajedno z grajani pogubiti kad jih prime. Ozija zva Akiora i popove na večeru. Oloferne podsede Betuliju, bi u grad žaja. Do pet dan se hotihu pridati. Judita jih kara.

Judita se tu noć pomolila Bogu na osami, ukasila se i pošla Holofernu sa svojom sluškinjom Abrom. Nakon četvrtoga dana njihova boravka u Holofernovu taboru, on je zaspao pijan. Judita ga je tada ubila i odsjekla mu glavu njegovim nožem. Tu je glavu postavila na gradske zidine, zbog čega se Holofernova vojska prestrašila. Građani su ih potjerali, potukli i opljačkali te su se vratili u grad s velikim plijenom.

Kad je Ahior to vidio, prešao je na židovsku vjeru i ostao živjeti u Betuliji. Veliki svećenik Joakim došao je iz Jeruzalema sa svim svećenicima da bi vidio Juditu. Slavio je Boga, a nju hvalio.

Judita je sa svojima pošla u Jeruzalem, gdje su se poklonili u hramu i predali vjerske darove i žrtve. Ondje su se veselili tri mjeseca i zatim vratili kući. Judita nije imala drugoga muža nakon Manašea. Živjela je sto i pet godina te je pokopana u grob svojega muža. Narod ju je oplakivao sedam dana.

Nisu se više suočili s ratnim nevoljama sve dok je Judita bila živa. Izraelski je narod svake godine svetkovao i slavio dan pobjede koju im je ona donijela dokle god su prebivali u svojoj zemlji. Na svemu uvijek Bogu hvala. Amen!

Kratak sadržaj izložen po pjevanjima

Prvo pjevanje

Nakon što je pobijedio Arfaksada i želeći zavladati cijelim svijetom, Nabukodonozor je poslao Holoferna s vojskom da osvaja države.

Drugo pjevanje

Govori se o tome kuda je Holoferno prošao s vojskom, koga je sve podčinio, kako je došao u Gabu te da je zavladao velik strah u Jeruzalemu. Ahior je zasmetao vezirima zato što je govorio istinu o jeruzalemskome narodu.

Treće pjevanje

Holoferno je poslao vezanoga Ahiora u Betuliju želeći ga pogubiti zajedno s njezinim građanima kad osvoji grad. Ozija je pozvao Ahiora i svećenike na večeru. Holoferno je počeo opsjedati Betuliju, pa je u gradu zavladala žeđ. Stoga su se željeli predati u roku od pet dana. Judita ih prekorava.

Četvarto libro

Judita s Abrom pojde van grada. Bog joj prida liposti, budi da vele lipa biše. Oloferne, vidiv ju, za njom se zamami.

Peto libro

Oloferne dvor svoj i Juditu zva na večeru, pijan zaspao. Koliko je zlo žartje i opitje! Judita Olofernu odkla glavu i na grad postavi. Akior se obrati na viru i prebiva u Betuliju.

Šesto libro

Betulijani izidoše s oružjem. Vojske, vidiv Oloferna ubijena, jaše bižati. Oni jih tiraše i z dobitjem se varnuše. Elijakim, pop veli, s popi pride vidit Juditu. Ona svojimi pojde u Jerolim. U tempal se poklonivši, s vesel'jem se varnu. Živi lit sto i pet. Puk ju sedam dan plaka. Dan dobitja čtovaše. Amen!

Knjige Marka Marulića Splitsanina
u kih se uzdarži ištoria od svete Judite
u šest libri razdiljena
na slavu Božju počinju.

Četvrto pjevanje

Judita je s Abrom pošla iz grada. Bog joj je pojačao ljepotu, tako da je bila veoma lijepa. Kada ju je vidio, Holoferno se pomamio za njom.

Peto pjevanje

Holoferno je pozvao svoje dvorane i Juditu na večeru te je zaspao pijan. Kakvo je zlo prežderavanje i opijanje! Judita mu je odsjekla glavu i postavila je na gradske zidine. Ahior je prihvatio židovsku vjeru i postao stanovnik Betulije.

Šesto pjevanje

Stanovnici Betulije izišli su naoružani. Kad je vidjela da je Holoferno ubijen, vojska je počela bježati. Građani su ih potjerali i vratili se s plijenom. Veliki svećenik Joakim došao je s drugim svećenicima vidjeti Juditu. Ona je sa svojima pošla u Jeruzalem. Nakon što su se poklonili u hramu, vratili su se s veseljem. Judita je živjela sto i pet godina. Narod ju je oplakivao sedam dana. Slavili su dan pobjede. Amen!

Na slavu Božju počinje
knjiga Marka Marulića Spliciánina
u kojoj se nalazi pripovijest o svetoj Juditi
podijeljena u šest pjevanja.